

TARPTAUTINĖ MOKSLINĖ KONFERENCIJA

1514 m. Oršos mūšis: karinė pergalė ir jos ženklai

Skiriama Oršos mūšio 500 metų sukakčiai paminėti

MIĘDZYJARODOWA KONFERENCJA NAUKOWA

Bitwa pod Orszą 1514 r.: Zwycięstwo militarne i jego znaki

Poświęcona obchodom 500. rocznicy bitwy pod Orszą

2014 m. rugsėjo 26–27 d. w dn. 26–27 września 2014 r.

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
valdovų rūmai
Vilnius, Katedros a. 4

Pałac Wielkich Książąt
Litewskich
Wilno, Plac Katedralny 4

Vilnius ir jo pilių vaizdas, apie 1545 m.
Widok na Wilno i jego zamki, ok. 1545 r.

Organizatoriai / Organizatorzy

*Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy
Vilniaus universiteto Istorijos fakultetas / Wydział Historyczny
Uniwersytetu Wileńskiego
Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija / Akademia
Wojskowa Litwy im. gen. Jonasa Žemajtisa
Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės
valdovų rūmai / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt
Litewskich*

Konferenciją iš dalies finansuoja Lietuvos Respublikos kultūros
ministerija

Konferencja jest dofinansowana przez Ministerstwo Kultury
Republiki Litewskiej

PROGRAMA / PROGRAM

2014 m. rugsėjo 26 d., penktadienis /
26 września 2014 r., piątek

▶ 8.30–9.00

Dalyvių registracija / Rejestracja uczestników

▶ 9.00–9.30

Konferencijos atidarymas, sveikinimo kalbos / Otwarcie konferencji, przemówienia powitalne

J. E. Lietuvos Respublikos kultūros ministras / J. E. Minister Kultury
Republiki Litewskiej **Šarūnas Birutis**

J. E. Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministras / J. E. Minister
Obrony Narodowej Republiki Litewskiej **Juozas Olekas**

Dr. Rimantas Miknys, Lietuvos istorijos instituto direktorius /
Dyrektor Instytutu Historii Litwy

Prof. dr. Rimvydas Petrauskas, Vilniaus universiteto Istorijos
fakulteto dekanas / Dziekan Wydziału Historycznego Uniwersytetu
Wileńskiego

Plk. Eugenijus Vosylius, Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo
akademijos viršininkas / Komendant Akademii Wojskowej Litwy im. gen.
Jonasa Žemajtisa

Dr. Vydas Dolinskas, Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios
Kunigaikštystės valdovų rūmai direktorius / Dyrektor Muzeum Narodowego –
Pałacu Wielkich Książąt Litewskich

**LIETUVOS DIDŽIOJI KUNIGAİKŠTYSTĖ XVI A. PRADŽIOS
EUROPOJE: POLITIKA IR GEOPOLITIKA /**

**WIELKIE KSIĘSTWO LITEWSKIE W EUROPIE POCZĄTKU
XVI W.: POLITYKA I GEOPOLITYKA**

Moderuoja / Moderator **prof. dr. Rimvydas Petrauskas**

▶ 9.30–9.50

Prof. dr. Rita Regina Trimonienė (Šiaulių universitetas, Lietuva /
Uniwersytet Szawelski, Litwa)

Jogailaičių dinastinė politika ir Orša (1514 m.)

Polityka dynastyczna Jagiellonów i Orsza (1514 r.)

▶ 9.50–10.10

Prof. habil. dr. Hieronim Grala (Varšuvos universitetas, Lenkija / Uniwersytet Warszawski, Polska)

Iškovoti pergale: Oršos motyvai Jogailaičių diplomatijoje ir propagandoje

Wygrać zwycięstwo: wątki orszańskie w jagiellońskiej dyplomacji i propagandzie

▶ 10.10–10.30

Dr. Dominik Szulc (Lenkijos istorijos draugija, Liublinas, Lenkija / Polskie Towarzystwo Historyczne, Lublin, Polska)

Diplomatinės pasiuntinybės tarp Lenkijos ir Lietuvos Maskvos klausimais 1492–1569 metais

Wymiana dyplomatyczna między Polską a Litwą w sprawach moskiewskich w latach 1492–1569.

▶ 10.30–11.00

Kavos pertrauka / Przerwa na kawę

▶ 11.00–11.20

Dr. Marius Sirutavičius (Vytauto Didžiojo universitetas, Kaunas, Lietuva / Uniwersytet Witolda Wielkiego, Kowno, Litwa)

Oršos mūšio karo belaisviai Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ir Maskvos valstybės diplomatiniam diskurse

Jeńcy wojenni z bitwy pod Orszą w dyskursie dyplomatycznym Wielkiego Księstwa Litewskiego i państwa Moskiewskiego

▶ 11.20–11.40

Dr. Konstantin Jerusalimskij (Rusijos valstybinis humanitarinis universitetas, Maskva; Greifsveldo universitetas, Vokietija / Państwowy Uniwersytet Humanistyczny Rosji, Moskwa; Uniwersytet Greifswaldzki, Niemcy)

Didžiojo mūšio „belaisviai“: kalėjimas ar emigracija?

„Jeńcy“ Wielkiej bitwy: więzienie czy emigracja?

„Вязни“ Великой битвы: тюрьма или эмиграция?

▶ 11.40–12.00

Dr. Sergej Polechov (Vilniaus universitetas, Lietuva; Rusijos mokslų akademija, Maskva / Uniwersytet Wileński, Litwa; Rosyjska Akademia Nauk, Moskwa)

Ką įgijo Vytautas ir ką prarado Žygimantas Senasis? Smolensko žemės integravimas į Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės sudėtį

Co zyskał Witold i co utracił Zygmunt Stary? Integracja ziemi smoleńskiej w skład Wielkiego Księstwa Litewskiego

Что приобрёл Витовт и что утратил Сигизмунд Старый?
Интеграция Смоленской земли в состав Великого княжества
Литовского

▶ 12.00–12.30

Diskusijos / Dyskusje

▶ 12.30–14.00

Pietų pertrauka / Przerwa obiadowa

KARO ISTORIJS KONTEKSTAI: KARAI IR
GINKLUOTĖ /

KONTEKSTY HISTORII WOJSKOWEJ: WOJNY I
UZBROJENIE

Moderuoja / Moderator **dr. Gediminas Lesmaitis**

▶ 14.00–14.20

Dr. Przemysław Gawron (Varšuvos Kardinolo Stefano Wyszynskio universitetas, Lenkija / Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, Polska)

Vakarų Europos karyba Oršos mūšio epochoje ir jos sąsajos su Lietuvos ir Lenkijos karo menu

Wojskowość zachodnioeuropejska w dobie bitwy pod Orszą i jej związki z litewsko – polską sztuką wojenną

▶ 14.20–14.40

Dokt. Paulius Bugys (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija / Akademia Wojskowa Litwy im. gen. Jonasa Žemajtisa)

Oršos mūšio epochos ginkluotė Lietuvoje archeologinių tyrimų duomenimis

Uzbrojenie na Litwie w dobie bitwy pod Orszą na podstawie badań archeologicznych

▶ 14.40–15.00

Dr. Tomasz Mleczek (Varšuvos karališkoji pilis, Lenkija / Zamek Królewski w Warszawie, Polska)

Lenkijos kariuomenė 1514 m. Oršos kampanijos metu Italijos karų laikotarpio ginkluotės ir kovos būdų perėmimo kontekste

Kampania orszańska 1514 roku w świetle recepcji uzbrojenia i sposobów walki doby wojen włoskich do armii koronnej

▶ 15.00–15.20

Kavos pertrauka / Przerwa na kawę

▶ 15.20–15.40

Dr. Andrij Fedoruk (Černivcių nacionalinis Jurijaus Fedkovičiaus universitetas, Ukraina / Czerniowiecki Uniwersytet Narodowy im. Jurija Fedkowycza, Ukraina)

1514 m. Oršos mūšis ir „didžioji parako revoliucija“ naujųjų laikų išvakarėse

Bitwa pod Orszą 1514 r. i „wielka rewolucja prochowa“ u progu czasów nowożytnych

Битва под Оршей 1514 г. и „великая пороховая революция“ на заре Нового времени

▶ 15.40–16.00

Dr. Oleg Surovcev (Černivcių nacionalinis Jurijaus Fedkovičiaus universitetas, Ukraina / Czerniowiecki Uniwersytet Narodowy im. Jurija Fedkowycza, Ukraina)

XVI a. pradžios Maskvos karai su Lietuva ir Moldovos vaivadijos pozicija

Wojny moskiewsko-litewskie początku XVI w. i pozycja województwa moldawskiego

Московско-литовские войны начала XVI в. и позиция Молдавского воеводства

▶ 16.00–16.20

Dr. Aleh Dziarnovič (Baltarusijos nacionalinės mokslų akademijos Istorijos institutas, Minskas / Instytut Historii Narodowej Akademii Nauk Białorusi, Mińsk)

Istoriko dilemos: mūšis ar karas? (1514 m. Orša ir 1564 m. Ula: lyginamasis aspektas)

Dylematy historyka: bitwa czy wojna? (Orsza w 1514 r. i Uła w 1564 r. w perspektywie porównawczej)

Дилеммы историка: битва или война? (Орша 1514 г. и Ула 1564 г. в сравнительной перспективе)

▶ 16.20–17.00

Diskusijos / Dyskusje

▶ 17.00–18.00

Valdovų rūmų ekspozicijų aplankymas / Zwiedzanie ekspozycji Pałacu Wielkich Książąt Litewskich

RENGINYS „ORŠOS PERGALEI – 500! TRIUMFO DIENA“ /

IMPREZA „ZWYCIĘSTWU POD ORSZĄ – 500 LAT! DZIEŃ TRYUMFU“

► 19.30–20.00

eisena per Vilniaus senamiestį nuo Aušros Vartų iki Katedros aikštės / pochód przez Stare Miasto w Wilnie od Ostrej Bramy do Placu Katedralnego

► 20.00–20.25

Lietuvos kariuomenės rikiuotė ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovo Žygimanto Senojo sutikimo ceremonija Katedros aikštėje / defilada wojska litewskiego i ceremonia spotkania władcy Wielkiego Księstwa Litewskiego Zygmunta Starego na Placu Katedralnym

► 21.00–21.30

batalinės muzikos būgnų dedikacija ir 3D vaizdo grafikos bei šviesų instaliacijos Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų kieme / przesłanie batalistyczne muzyki bębnowej oraz instalacje obrazu graficznego 3D i światel na dziedzińcu Pałacu Wielkich Książąt Litewskich

2014 m. rugsėjo 27 d., šeštadienis / 27 września 2014 r., sobota

ORŠOS MŪŠIS: KARINIAI ASPEKTAI / BITWA POD ORSZĄ: ASPEKTY MILITARNE

Moderuoja / Moderator **mjr. Gintautas Jakštys**

► 10.00–10.20

Dr. Boris Čerkas (Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos Ukrainos istorijos institutas, Kijevas / Instytut Historii Ukrainy Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Kijów)

Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kariuomenės veiksmai pietuose 1513–1515 m.

Działania wojsk Wielkiego Księstwa Litewskiego na południu w latach 1513–1515

Действия войск Великого Княжества Литовского на юге 1513–1515 гг.

▶ 10.20–10.40

Dr. Aleksej Lobin (Rusijos Federacijos prezidento reikalų valdybos Valstybinis kompleksas „Kongresų rūmai“, Sankt Peterburgas / Zarząd sprawami prezydenta Federacji Rosyjskiej – Kompleks Państwowy „Dworzec Kongresów“, Petersburg)

1514 m. Oršos mūšio kariniai aspektai

Aspekty militarne bitwy pod Orszą 1514 r.

Военные аспекты битвы под Оршей 1514 г.

▶ 10.40–11.00

Habil. dr. Aleksander Boldyrew (Kelcų Jano Kochanowskio universitetas, Lenkija / Uniwersytet Jana Kochanowskiego w Kielcach, Polska)

Lenkijos ir Lietuvos kariuomenių dešiniojo sparno manevras

Oršos mūšyje (1514 m. rugsėjo 8 d.).

Prawoskrzydłowy manewr wojsk polsko-litewskich w bitwie pod

Orszą (8 września 1514 r.)

▶ 11.00–11.20

Prof. dr. Valdas Rakutis (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Vilnius / Akademia Wojskowa Litwy im. gen. Jonasa Żemajtisa, Wilno)

Nuo Pabaisko iki Oršos: „palaiminga taika“ ar „neišnaudotos galimybės“?

Od Pobojska do Orszy: „błogi pokój“ czy „niewykorzystane możliwości“?

▶ 11.20–11.40

Kavos pertrauka / Przerwa na kawę

ORŠOS MŪŠIO ŽENKLAI: RAŠTIJA IR ISTORINĖ ATMINTIS I /

ZNAKI BITWY POD ORSZĄ: PIŚMIENICTWO I PAMIĘĆ HISTORYCZNA I

Moderuoja / Moderator

doc. dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė

▶ 11.40–12.00

Dr. Gitana Zujienė (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Instytut Historii Litwy, Wilno)

Karinės valdžios ženklai Oršos mūšyje

Symbolie władzy wojskowej w bitwie pod Orszą

▶ 12.00–12.20

Doc. dr. Mintautas Čiurinskas (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius / Instytut Literatury i Folkloru Litwy, Wilno)

Oršos pergalės kultūriniai padariniai – žingsnis į naujuosius laikus?
Następstwa kulturowe bitwy pod Orszą – krok ku czasom nowożytnym?

▶ 12.20–12.40

Dr. Rūta Čapaitė (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Instytut Historii Litwy, Wilno)

Ostrogiškių aplinkos pragmatiškoji raštija XVI a. pradžioje: paleografinis aspektas
Piśmiennictwo pragmatyczne w otoczeniu Ostrogskich na początku XVI w.: aspekt paleograficzny

▶ 12.40–13.00

Dr. Agnė Railaitė-Bardė (Lietuvos istorijos institutas, Vilnius / Instytut Historii Litwy, Wilno)

Triumfuojanti Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės kilmingųjų genealoginė savimonė XVII–XVIII a.
Tryumfująca świadomość genealogiczna szlachty Wielkiego Księstwa Litewskiego w XVII–XVIII w.

▶ 13.00–13.30

Diskusijos / Diskusje

▶ 13.30–15.00

Pietų pertrauka / Przerwa obiadowa

ORŠOS MŪŠIO ŽENKLAI: RAŠTIJA IR ISTORINĖ
ATMINTIS II /

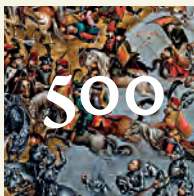
ZNAKI BITWY POD ORSZĄ: PIŚMIENICTWO I
PAMIĘĆ HISTORYCZNA II

Moderuoja / Moderator **prof. dr. Valdas Rakutis**

▶ 15.00–15.20

Mgr. Kęstutis Gudmantas (Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas, Vilnius / Instytut Literatury i Folkloru Litwy, Wilno)

*Oršos mūšis ir Viduriniojo Lietuvos metraščių sąvado genezė /
Bitwa pod Orszą i geneza Kroniki Wielkiego Księstwa Litewskiego
i Żmudzkiego*

▶ 15.20–15.40

Prof. dr. Aleksandr Filiuškin (Sankt Peterburgo valstybinis universitetas, Rusija / Peterburski Uniwersytet Państwowy, Rosja)

Pergalės ir pralaimėjimo mūšyje ir kare kriterijai XVI a. Rytų Europos naratyve

Kryteria zwycięstwa i porażki w bitwie i wojnie w narracji wschodnioeuropejskiej w XVI w.

Критерии победы и поражения в битве и войне в восточноевропейском нарративе 16 века

▶ 15.40–16.00

Dr. Olena Rusina (Ukrainos nacionalinės mokslų akademijos Ukrainos istorijos institutas, Kijevas / Instytut Historii Ukrainy Narodowej Akademii Nauk Ukrainy, Kijów)

Literatūriniai metraštinio „Pasakojimo apie Oršos mūšį“ šaltiniai

Źródła literackie kronikarskiej „Opowieści o bitwie pod Orszą“

Литературные источники летописной „Повести о битве под Оршей“

▶ 16.00–16.20

Kavos pertrauka / Przerwa na kawę

▶ 16.20–16.40

Dr. Aliaksandr Kazakov (Baltarusijos valstybinis technologijos universitetas, Minskas / Białoruski Państwowy Uniwersytet Technologiczny, Mińsk)

Rusų metraščių žinios apie 1514 metų Oršos mūšį

Wiadomości rosyjskich kronik o bitwie pod Orszą 1514 r.

Сообщения русских летописей об Оршанской битве 1514 г.

▶ 16.40–17.00

Dr. Andrej Januškevič (Baltarusijos valstybinis universitetas, Minskas / Białoruski Uniwersytet Państwowy, Mińsk)

Oršos mūšis baltarusių istoriografijoje ir Baltarusijos kultūriniame diskurse

Bitwa pod Orszą w białoruskiej historiografii i dyskursie kulturowym Białorusi

Оршанская битва в белорусской историографии и белорусском культурном дискурсе

▶ 17.00–17.20

Mjr. Gintautas Jakštys (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija, Vilnius / Akademia Wojskowa Litwy im. gen. Jonasa Żemajtisa, Wilno)

Oršos mūšis ir modernioji Lietuvos kariuomenė: istorinės atminties aspektas

Bitwa pod Orszą i współczesne wojsko litewskie: aspekt pamięci historycznej

► 17.20–18.00

Diskusijos. Konferencijos apibendrinimas / Dyskusje.
Podsumowanie konferencji

Konferencijos organizacinė kolegija / Komitet organizacyjny konferencji

Dr. Vydas Dolinskas (Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai / Muzeum Narodowe – Pałac Wielkich Książąt Litewskich),
v.dolinskas@valdovurumai.lt

Dr. Gediminas Lesmaitis (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy), *g.lesmaitis@gmail.com*

Prof. dr. Rimvydas Petrauskas (Vilniaus universitetas / Uniwersytet Wileński), *rimvydas.petrauskas@if.vu.lt*

Prof. dr. Valdas Rakutis (Generolo Jono Žemaičio Lietuvos karo akademija / Akademia Wojskowa Litwy im. gen. Jonasa Żemajtisa), *valdas.rakutis@mil.lt*

Dr. Adam Stankevič (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy), *stankevic.adam@gmail.com*
(atsakingasis sekretorius / sekretarz odp.)

Doc. dr. Ramunė Šmigelskytė-Stukienė (Lietuvos istorijos institutas / Instytut Historii Litwy),
rstukiene@mail.lt (kolegijos pirmininkė / przewodnicząca komitetu)

Ilustracijos / Ilustracje

I viršelyje / Na okładce I

Lukas Kranachas vyresnysis (?), Oršos mūšis (1514 m.), Varšuvos nacionalinis muziejus / Łukasz Cranach Starszy (?), Bitwa pod Orszą (1514 r.), Muzeum Narodowe w Warszawie

2 p. / s. 2

Vilnius ir jo pilių vaizdas, apie 1545 m. / Widok na Wilno i jego zamki, ok. 1545 r., Georg Braun, Franz Hogenberg, *Urbium praecipuarum totius mundi*, Cologne, 1581

IV viršelyje / Na okładce IV

Oršos mūšis, ražinys / Bitwa pod Orszą, miedzioryt, Marcin Bielski, *Kronika wszystkiego świata*, Kraków, M. Siebebeicher, 1564

